

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยสรุปผลการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

1.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดลำปางที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาตนเอง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.737 รองลงมาคือ ด้านภาษาและการสื่อสาร มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.697 ด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.680 และด้านบุคลิกภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.566 ตามลำดับ

1.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.777 รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.765 ด้านภาษาและการสื่อสาร มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.748 และด้านบุคลิกภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.743 ตามลำดับ

1.3 ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ด้านการจัดการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.520 รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.491 ด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.462 และด้านภาษาและการสื่อสาร มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.457 ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 ทักษะที่แตกต่างกันไป ดังนี้

2.1 ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นเรื่องเป็นผู้ที่เปิดใจกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลงสูงสุด ($\bar{X} = 4.657$) ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นเหมือนกันในเรื่องมี

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนทั้งทางกาย วาจา และใจสูงสุด ($\bar{X} = 4.829$) และ ($\bar{X} = 4.629$) ตามลำดับ

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นเรื่องมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนในการจัดกิจกรรม และมีการสนับสนุนความคิดริเริ่มของผู้เรียนสูงสุด ($\bar{X} = 4.857$) ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีความคิดเห็นในเรื่องมีการสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยให้กับผู้เรียนสูงสุด ($\bar{X} = 4.857$) และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นในเรื่องมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนในการจัดกิจกรรมสูงสุด ($\bar{X} = 4.629$)

2.3 ด้านภาษาและการสื่อสาร ผู้บริหารในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีความคิดเห็นที่เหมือนกันในเรื่องมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องสูงสุด ($\bar{X} = 4.829$) และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นในเรื่องรู้และเข้าใจกระบวนการในการสื่อสารเป็นอย่างดีและมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องสูงสุด ($\bar{X} = 4.486$)

2.4 ด้านการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นเรื่องมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ และมีนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสูงสุด ($\bar{X} = 4.771$) ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีความคิดเห็นในเรื่องมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ และเป็นผู้มีความสัมพันธ์ภาพที่ดีในการร่วมงานกับผู้อื่นสูงสุด ($\bar{X} = 4.829$) และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นในเรื่องมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพสูงสุด ($\bar{X} = 4.543$)

อภิปรายผล

การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 อันดับที่ 1 ตรงกัน คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ส่วนอันดับที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยแตกต่างกันในทุกสังกัด อันดับที่ 3 ผู้บริหารสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดลำปางและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ตรงกัน คือด้านภาษาและการสื่อสาร และอันดับที่ 4 ผู้บริหารสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดลำปางและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ตรงกัน คือด้านบุคลิกภาพ และจากการศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนรู้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เนื่องจาก รายการประเมินในด้านนี้

ประกอบด้วย มีการจัดกิจกรรมเพื่อเอื้อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้มีการสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยให้กับผู้เรียนมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนในการจัดกิจกรรมมีการสนับสนุนความคิดริเริ่มของผู้เรียนมีการประเมินผู้เรียนอย่างรอบด้านและเป็นธรรม ซึ่งเป็นลักษณะครูที่ดี และสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและมีวัฒนธรรมที่ดีในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และครูในฐานะผู้รับผิดชอบหลักในการจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องประเมินความถนัด ความสนใจและพัฒนาการของผู้เรียนการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้เน้นฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน การปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) ในการจัดการเรียนรู่ว่าการจัดการเรียนรูต้องเน้นให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด จัดเนื้อหาและอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนและคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนด้วย ผู้สอนควรจัดการเรียนรู ให้ผู้เรียนพบกับความแปลกใหม่ ดังนั้นการจัดการเรียนรู เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียน ตั้งใจเรียน และเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับจัดการเรียนรูที่ดีของผู้สอนหรือผู้สอนด้วยกันหากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธี การจัดการเรียนรูที่ดี และเหมาะสมแล้วย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับเฮสซิงและวิคส์ (1987, pp. 452-457) ไตสรุปรเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีข้อหนึ่งว่า ต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ (Being Knowledgeable) มีความรู้ ความเข้าใจในวิชาการต่างๆ ซึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนมาเป็นอย่างดี มีความแม่นยำในวิชาที่สอนตลอดจนวิชาการอื่นๆ ตามสมควร ส่วนสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2548, หน้า 41) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะครูที่ดี จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการให้การศึกษอบรมศิษย์ในทุกๆ ด้าน มีความประพฤติดี บุคลิกภาพดี มีวิญญานของความเป็นครู ดูแลเอาใจใส่ในความทุกข์สุขของศิษย์ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู รักใคร่ห่วงใยและปรารถนาดีต่อศิษย์ เปนแบบอย่างและเป็นที่พึ่งของศิษย์ได้ส่วนมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2551) ในส่วนของมาตรฐานครู ที่ระบุว่า ครูควรมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับน้ำผึ้ง ทวีพรปฐมกุล (2551) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลตามการรับรู้ของผู้บริหารและผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร พบว่า ดานการสอน ครูควรมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ควรจัดทำสื่อ และอุปกรณ์ตนเอง ควรมีการเก็บรวบรวมผลงานเด็กเพื่อดูความก้าวหน้าของพัฒนาการและควรมีการสรุปผลการประเมินพัฒนาการเป็นรายบุคคลตามกำหนดของโรงเรียน

ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 คือ ด้านภาษาและการสื่อสาร และด้านบุคลิกภาพเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารมีความคิดเห็นตรงกันว่าเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญ

เนื่องจาก ครูปฐมวัยต้องเป็นผู้ที่ใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่ายเป็นผู้ที่มีเทคนิคในการใช้คำพูดในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นผู้ที่มีทักษะการฟังพูดอ่านและเขียนอยู่ในระดับดีรู้และเข้าใจกระบวนการในการสื่อสารเป็นอย่างดี และมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องส่วนด้านบุคลิกภาพ เป็นการแสดงถึงการเป็นผู้มีความคิดเชิงบวกเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียนมีการคิดเป็นระบบคิดในภาพรวมมองความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันมีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนทั้งทางกายวาจาและใจเป็นผู้ที่เปิดใจกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลง และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2551) ที่ระบุในด้านบุคลิกภาพ ที่พบว่า ครูควรตรงต่อเวลา แต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน มีอารมณ์ขันสนุกสนาน ยิ้มแย้มแจ่มใสและพูดจาสุภาพ ซึ่ง น้ำผึ้งทวีพรปฐมกุล (2551) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลตามการรับรู้ของผู้บริหารและคุณครูในกรุงเทพมหานคร พบว่าด้านบุคลิกภาพ ครูควรตรงต่อเวลา แต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน ครูควรมีอารมณ์ขัน สนุกสนาน ยิ้มแย้มแจ่มใสและพูดจาสุภาพใช้ภาษาไทยถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุชาติา กรเพชรปามี(2548) ที่ศึกษาคุณลักษณะที่สำคัญของครูดีเด่นพบว่า ครูดีเด่นต้องมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม เช่น มีสุขภาพอนามัยดี มีกิริยาท่าทางสง่าผ่าเผย มีความสุภาพอ่อนโยน มีความสุขุมรอบคอบ และแนวคิดของสุทธิชัย จันทานนท์ที่กล่าวว่า ลักษณะของครูที่นักเรียนต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ ต้องมีบุคลิกภาพที่ดี ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาไพเราะไม่หยาบคาย แต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีความรู้เรื่อง High Technology ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นคนมีเหตุผล ไม่ ลำเอียง เป็นที่ปรึกษาของนักเรียนโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชังเข้าใจพฤติกรรมแสดงออกของนักเรียน ให้ความรักนักเรียนโดยไม่มีเงื่อนไข

สำหรับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ด้านการพัฒนาตนเองเป็นด้านที่ผู้บริหารมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งรายการประเมินประกอบด้วย มีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลใหม่ๆทางวิชาการและวิชาชีพเข้ารับการฝึกอบรมสัมมนาอย่างน้อยปีละ2เรื่องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางานนำนวัตกรรมใหม่ๆมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเป็นผู้มีความสัมพันธ์ภาพที่ดีในการร่วมงานกับผู้อื่น เนื่องมาจากเป็นกระบวนการที่สะท้อนความต้องการภายในของตัวครู เป็นการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงานเฉพาะตัวบุคคล และเนื่องจากทางหน่วยงานได้มีการกำหนดให้ครูมีการพัฒนาบุคลากรตามแผนงานโดยมีการจัดการอบรมปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน ฯลฯ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่มีการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามคุณลักษณะ ด้านการพัฒนาตนเองยังคงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เนื่องจาก แต่การพัฒนาตนเองก็ยังถือเป็นคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นด้านหนึ่ง เพื่อพัฒนาวิชาชีพการศึกษาปฐมวัยจนกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา(2551, หน้า 105 – 111) ที่ระบุว่า ผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูต้องมีความรู้ด้านอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ สามารถใช้ทักษะในการฟัง การอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เลือกใช้ พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถเลือกใช้ ออกแบบ สร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของ

ผู้เรียนจากการประเมินผล สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง และสามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

จากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของครูที่ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของครู โดยครูผู้สอนจะต้องมีความพร้อมในการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณลักษณะของครู ซึ่งครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องเปลี่ยนแนวคิดและการกระทำ กล่าวคือต้องมีทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ ยึดผู้เรียนสำคัญ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอทั้งในด้านบุคลิกภาพ การใช้ภาษาและการสื่อสาร อันจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูผู้คงไว้ในความเป็นครูมืออาชีพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยศึกษาคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านภาษาและการสื่อสาร และ 4) ด้านการพัฒนาตนเอง โดยผู้บริหาร หน่วยงานที่ผลิตและหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับครู อาจนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางพัฒนาครู ดังต่อไปนี้

1. นำแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ไปสร้างเป็นแบบประเมินพฤติกรรมครูในด้านต่างๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะครู ให้เป็นไปตามแนวทางประพฤติปฏิบัติของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ให้มีความเหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

2. ผู้บริหาร หรือ หน่วยงานที่ผลิตและหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับครู ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เช่น ไขเป็นแนวทางในการสอบคัดเลือก หรือคัดเลือกบุคคลที่จะบรรจุเป็นข้าราชการครูควรมีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาใหม่มีความรู้ความสามารถ โดยเนนดานการจัดการเรียนรู้ ด้านบุคลิกภาพด้านภาษาและการสื่อสารและด้านการพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่นอกเหนือจากผู้บริหาร เช่น ผู้บริหาร การศึกษา หน่วยงานที่ผลิตครู หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับครู และผู้ปกครอง(ประชาชนทั่วไป) เพื่อจะได้ข้อมูลจากทุกภาคส่วนมาวิเคราะห์คุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

2. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะของครูครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21อย่างต่อเนื่อง เมื่อมีการเปลี่ยนทางด้านสังคมการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การปฏิรูปการศึกษา เป็นต้น